

PORUCHY VNÍMÁNÍ

Vnímání je aktuální odraz reality v našem vědomí zprostředkovaný sensorickými receptory. Na periferní část receptoru působí podnět, který vyvolá vzruch. Vzruch je veden do mozku, kde v příslušné oblasti vyvolá počitek. Současně působí více podnětů, vzniká tedy více počitků. Ty se integrují s minulou zkušeností a vzniká komplexní vjem.

PORUCHY VNÍMÁNÍ, KT. NEJSOU PATICKÉ:

1. smyslové klamy
2. Purkyňovy paobrazy (následné barevné kontrasty)
3. živá představa
4. eidetizmus – schopnost věrně se živou senzorialitou v představě reprodukovat viděnou nebo slyšenou skutečnost. Běžný u dětí do 15 let, u umělců...
5. pareidolie – fantazijní dotváření reálných neurčitých útvarů
6. synestezie – asociace a zaměňování vjemů z různých čidel (např. barevné slyšení)

PATICKÉ PORUCHY VNÍMÁNÍ

1. ILUZE

= zkreslené, deformované vjemy vyvolané skutečným reálným podnětem

- vnímající své iluzi bezvýhradně věří. **Pseudoiluze** = patický vjem, při němž je si osoba vědoma, že jde o zkreslený vjem.

- sluchové – pacient v neutrálních zvucích nebo řeči slyší zřetelně jiné zvukové signály nebo řeč. Patří k nim i **iluze řeči**.
- zrakové – patří sem i **iluze identifikace osob**:
  - **iluze dvojníka (Capgrasův fenomén)** – pacient vidí v blízké osobě někoho, kdo se za ni jen vydává, dvojníka.
  - **Frégoliho syndrom** – nemocný zaměňuje známou osobu s cizími lidmi
  - **iluze metamorfózy** – pacient vnímá, že lidé se změnili fyzicky i psychicky v jiné osoby
- **čichové a chuťové**
- **hmatové** – např. prádlo na těle je vnímáno jako sexuálně dráždivé dotyky domnělého partnera
- **pohybové (kinestetické)** – pocit nezvykle snadného nebo naopak obtížného pohybu v důsledku zdánlivě změněné hmotnosti končetin
- **útrobní (viscerální)** – pocit změněné funkce či velikosti, tlaku ne pohybu vlastních útrobní

2. HALUCINACE

= šalebné vjemy bez jakéhokoliv vnějšího reálného podnětu

- jsou nevývratné

- podle kritičnosti:

- **pravé** = pacient věří v jejich realitu

- nepravé = pseudohalucinace – jsou již při svém vzniku korigovány

- podle složitosti:

- elementární = jednotlivé smyslové podněty
  - optické (barvy, stíny, odlesky) = fotomy
  - akustické = akoazmata
  - jednotlivá slova = fonémy
  - z oblasti čichu = olfakce, odorace
  - z oblasti chuti = gustace
- komplexní – souhrny počítků – halucinace postav, zvířat, scén...
- kombinované – z několika smyslů současně – postava mluví a dotýká se pacienta...
- asociované – po primární halucinaci následuje další – nemocný slyší hlas, že bude otráven a vzápětí cítí čpavé páry

- podle domnělé lokalizace

1. smyslové

- **sluchové** – nejčastěji jsou slovní a pacient je označuje jako hlasy:
  - imperativní – přikazují
  - teleologické – radí
  - antagonistické n. kontrénní – když se o pacienta hádají
- **zrakové**
  - makropsie – objekty jsou větší
  - mikropsie – objekty jsou menší
  - mikrozoopsie (delirium tremens)
  - halucinace liliputánů – vidí zmenšení postavy lidí (del. tremens, atropin a jiné anticholinergní látky)
  - flashbacks = echo fenomény = psychotické reminiscence – spontánně se opakující halucinace a iluze u osob s anamnézou abusu halucinogen. látek
  - autoskopické halucinace – vidění sebe sama, většinou před sebou nebo jinde v prostoru
- **čichové a chuťové** – dif dg: aura při epilept. záchvatu a unciformní krize (dráždění uncus gyri hippocampi nádorem)
- **taktilní**
- **kinestetické** – je přesvědčen, že létá, padá. Zvláštním případem jsou hal. verbálně-motorické (Séglasovy) – jeho ústy mluví jiná, cizí osoba, a graficko-motorické – jeho rukou píše někdo jiný
- **orgánové** (viscerální) – své útroby vnímá falešně
- **negativní tělové halucinace** – popírají existenci některých částí těla

2. intrapsychické

- odnímání (amputace) nebo vnučování (imputace) myšlenek
- myšlenky jsou ozvučovány, zveřejňovány

3. inadekvátní

- nemocný halucinuje vjemy jiným než příslušným čidlem – např. čichá nohama
- hal. extrakampinní – halucinovaný vjem projikuje mimo dosah svého čidla

PSEUDOHALUCINACE

- **Lhermitterovy pedunkulární pseudohalucinace** – při lézi pedunculus cerebri. Jsou to vidiny pohybujících se barevných zvířat a lidských postav (větš. liliputánů). Sám popisuje, že je vidí jako v divadle.
- **Pickovy pontinní vize** – vidí, jak se bortí stěny, křiví linie předmětů, prostupují se navzájem předměty i lidé
- **Hypnagogní a vilagogní pseudohalucinace**

NONVERBÁLNÍ PROJEVY ILUZÍ A HALUCINACÍ

- naslouchací postoje nebo samomluva u sluchových halucinací
- blažený, extatický výraz – u zrakových, čichových
- zábrany proti halucinacím – masky...

3. PSYCHOSENZORICKÉ PORUCHY

- poruchy syntézy v oblasti jednotlivých analyzátorů – složité vjemy jsou vnímány zkresleně
- od gnostických poruch se odlišují tím, že zde není porušena identifikace a rozpoznávání, je porušena forma vjemu, způsob, jakým se vjem jeví.

- **poruchy vnímání vlastního těla** (poruchy tělesného schematu)
  - dysmorfofobie – pocity a obavy, že se jim deformuje část obličeje
  - halucinace vlastního zápachu
  - příznak zrcadla – sleduje s úzkostí transformaci svého obličeje, dlouho a opakovaně se pozoruje v zrcadle, sleduje svůj výtaz, zjev.
- **poruchy vnímání pohybových změn okolí** – okolní svět se zdá mrtvý, nepohyblivý, vnímá ho jako cizí, jako ve filmu
- **poruchy vnímání formy předmětů** – metamorfopsie – předměty se zdají být znetvořené a pokřivené
- **poruchy vnímání prostoru** – dysesterognozie – poruchy vnímání perspektivy – předměty jsou zmnožené (polyopsie), zmenšené (mikropsie), zvětšené (makropsie). Mohou se zdát být na jiném místě než jsou – optická alestie
- **poruchy vnímání času** – dyscronognozie – události trvají buď moc dlouho nebo krátce

příčiny psychosenzorických poruch:

- organické
- psychózy
- medikamenty:
  - pravé halucinogeny – LSD, meskalin...
  - delirogeny – fencyklidin, ketamin, ditran
  - psychostimulancia (amfetamin...)
  - anticholinergika
  - dopaminergní látky (levodopa, amantadin, bromokriptin)
  - analgetika a opiáty (morfin, metadon, buprenorfin)
  - antikonvulziva (fenytoin, etosuximid)
  - kardiovaskulární látky (digoxin, propranolol a další beta blok., chinidin...)
  - antiflogistika (indometacin, salicyláty, kortikosteroidy)

- antimikrobiální látky (antimalarika, insoniazid, sulfonamidy, tetracykliny)
- ostatní (cimetidin, ranitidin...)

4. GNOSTICKÉ PORUCHY

- souvisí s poruchou korových analyzátorů při neporušenosti smyslových orgánů

- **Babinského anozognoze levostranné obrny těla** – při levostranné hemiplegii při postižení pravé hemisféry – nemocní si deficit neuvědomují a při postavení padají
- **autotopagnozie** – neschopnost rozlišovat jednotlivé části vlastního těla (levou od pravé apod.). **Gerstmanův syndrom** (nejč. při lézi parietálního laloku) = prstní agnózie (neschopnost pojmenovat prsty) + porucha pravolevé orientace + alexie + akalkulie
- **syndrom fantomového údu**